

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69

Telefon dyżurny: 21-34-31

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telex: 816-136

BD/44/11/89

100 DNI RZĄDU M. RAKOWSKIEGO
Komunikat z badań

Luty 1989 r.

Trzy miesiące temu¹ rząd M. Rakowskiego otrzymał od społeczeństwa wysoki kredyt zaufania. W nowym składzie gabinetu i jego programie dostrzegano szanse dla naszego kraju, oczekiwano poprawy sytuacji, liczono na pragmatyzm, konsekwencję i dynamizm działania nowej Rady Ministrów. Sygnalizowaliśmy jednak wówczas, że pozytywne nastawienia mogły być efektem "pierwszego wrażenia", oczekiwań i życzeń formułowanych na podstawie programu rządu i pierwszych jego decyzji, zyskujących społeczną aprobatę. Po 100 dniach pracy nowego rządu fala zwiększonych nadziei zdecydowanie opadła, choć wciąż osoba premiera i praca rządu ceniona jest przez znaczną grupę badanych. Zmiana podejścia zdaje się być wynikiem oceny skutków jego działań, a nie decyzji i intencji. Zamiany rządu i program jego działania nadal uznaje się za słuszne, mimo że nie widać jeszcze rezultatów pożądaných i oczekiwanych przez społeczeństwo.

Ze społeczną aprobatą spotkały się niemal wszystkie decyzje rządu poddane ocenie ankietowanych w ostatnim sondażu CBOS² (zróżnicowanie opinii respondentów w tej i innych kwestiach według cech społeczno-demograficznych zawiera aneks) - tabela 1. Powszechnie akceptowano podwyżkę rent i emerytur, co wynika zapewne z przekonania badanych o nieadekwatności starego portfela do obecnych kosztów utrzymania. Za słuszne uznano także decyzje, których efekty były niejako natychmiastowe, z nieco mniejszym aplauzem przyjęto zaś te postanowienia, na których wyniki społeczeństwo będzie musiało poczekać. Najwięcej kontrowersji wzbudziła decyzja rządu o likwidacji Stoczni Gdańskiej. Od listopada '88³ (a więc od momentu ogłoszenia) zdecydowanie ubyło (o ponad 1/5) uznających tę decyzję za słuszną, przybyło zaś (o blisko 10%) przekonanych o jej niesłuszności. Co ciekawe, czas, jaki upłynął od podjęcia tej decyzji, oraz związane z nią perturbacje wpłynęły także na wzrost (o około 12%) liczby respondentów nie mających zdania. Ogółem co 8 badany na dziewięć wymienionych w ankiecie decyzji rządu nie akceptuje tylko jednej-

¹ Opinie o rządzie Mieczysława Rakowskiego. CBOS grudzień 1988.

² "Aktualne wydarzenia (12)" - badanie przeprowadzone w dniach 21-25 stycznia '89 na 1500-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłej ludności Polski.

³ Sondaż pod hasłem "Aktualne wydarzenia (11)" przeprowadzony w dniach 10-13 listopada '88 na 1494-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłej ludności Polski.

Tabela 1

w procentach

Decyzje rządu	Respondenci		
	oceniający decyzje jako		nie mający zdania
	słuszne	niesłuszne	
Podwyżka rent i emerytur	98,1	0,2	1,7
Odejście od reglamentacji benzyny	92,2	2,0	5,7
Likwidacja asygnat na samochody	88,0	3,4	8,3
Zmiana sposobu otrzymywania paszportów	84,5	1,7	13,7
Zrównanie praw przedsiębiorstw państwowych i prywatnych do zaopatrywania rynku w mięso, wędliny i zboże	83,5	2,4	14,1
Zmiana zasad podejmowania działalności gospodarczej	72,2	1,1	26,5
Zmiana zasad podejmowania działalności gospodarczej z udziałem kapitału zagranicznego	64,6	4,7	30,4
Nowa koncepcja rozwoju polskiej motoryzacji	56,3	8,0	35,5
Likwidacja Stoczni Gdańskiej	36,0	35,8	28,1

likwidacji Stoczni Gdańskiej, a co 5 aprobuje wszystkie. Ze zdecydowanie częstszą ich aprobatą spotykamy się w grupie tych, którzy widzą szanse wyjścia z kryzysu gospodarczego i wierzą w powodzenie reformy (31,4-51,4%), niż wśród tych, którzy owych szans nie dostrzegają i twierdzą, że reforma nie uda się (12,0-8,3%). Wydaje się więc, że dla części badanych podjęte przez rząd decyzje to początek zapowiadzianych reform i poczynań zmierzających do wyjścia z kryzysu, dla niektórych zaś to tylko spektakularne, choć aprobowane, posunięcia nowej ekipy, niewiele zmieniające obecną sytuację gospodarczą kraju.

W okresie dwóch miesięcy zmalała (o 8%) liczba badanych wiążących z polityką rządu nadzieję na szanse wyjścia z kryzysu gospodarczego (tab.2) i powodzenie reformy gospodarczej (o ponad 5% - tab.3).

Tabela 2

w procentach

Oceny rządu	Aspekty oceny działalności							
	zgodność z interesami społeczeństwa		wzbudzanie zaufania		istnienie szans na			
	IX'88	I'89	IX'88	I'89	wyjście z kryzysu		porozumienie narodowe	
Pozytywne	72,4	56,9	.	55,2	45,3	37,3	44,1	53,5
Negatywne	15,1	28,6	.	36,4	26,5	41,6	27,1	27,9
Trudno powiedzieć	12,4	14,4	.	8,2	28,0	20,9	26,3	18,6

Tabela 3

w procentach

Perspektywy reformy gospodarczej	Respondenci według terminów badań	
	XI'88	I'89
Reforma będzie kontynuowana i zakończy się powodzeniem	1,3	2,3
Reforma będzie kontynuowana i istnieją szanse jej powodzenia	25,4	18,3
Reforma będzie kontynuowana, ale jej wynik jest bardzo niepewny	46,4	49,7
Wszystko wskazuje na to, że reforma nie uda się	11,7	17,7
Trudno powiedzieć	15,1	11,3
	26,7	20,6
	58,1	67,4

Postrzeżenie owych szans silnie wpływa na aprobatę działań rządu. Zdecydowanie częściej uznają je za zgodne z interesami społeczeństwa badani, którzy wierzą w powodzenie reformy gospodarczej (82,6%) i szansę wyjścia z kryzysu (83,4%) niż mający odmienne zdanie (odpowiednio 30,6 i 35,3%). Wiara w powodzenie reformy i wyjście z kryzysu sprzyja przekonaniu o tym, że sytuacja gospodarcza naszego kraju ulegnie poprawie i to niezależnie od oceny jej obecnego stanu (tab.4).

Tabela 4

w procentach

Ocena szans wyjścia z kryzysu i perspektyw reformy gospodarczej	Ocena i prognoza sytuacji gospodarczej kraju							
	a	b	c	d	e	f	g	h
<u>Szanse wyjścia z kryzysu</u>								
Istnieją	4,0	12,3	0,6	6,3	36,7	1,7	27,3	11,3
Nie istnieją	0,7	1,8	0,0	1,7	12,4	1,7	25,5	56,3
Trudno powiedzieć	1,5	7,6	0,5	4,5	19,2	1,5	32,8	32,3
<u>Perspektywy reformy gospodarczej</u>								
Będzie kontynuowana:								
- i zakończy się powodzeniem	19,4	38,7	3,2	0,0	29,0	0,0	3,2	6,5
- i istnieją szanse jej powodzenia	4,9	12,8	1,2	8,6	37,4	0,8	24,7	9,5
- ale jej wynik jest bardzo niepewny	0,8	5,2	0,0	3,7	22,8	2,3	30,1	35,1
Wszystko wskazuje na to, że reforma nie uda się	0,0	1,7	0,0	0,4	8,9	1,7	24,3	63,0
Trudno powiedzieć	3,1	5,2	0,0	3,1	20,6	0,0	33,0	35,5
a - dobra i poprawi się, b - ani dobra, ani zła i poprawi się, c - dobra i nie zmieni się, d - ani dobra, ani zła i nie zmieni się, e - zła i poprawi się, f - dobra i pogorszy się, g - zła i pozostanie bez zmian, h - zła i pogorszy się.								

Spośród rozpatrywanych przez nas aspektów społecznej oceny pracy rządu jedynie jego polityka na rzecz porozumienia narodowego (tab.2) zyskała w porównaniu z rokiem ubiegłym więcej opinii pozytywnych (o ponad 9%). Respondenci dostrzegający coraz większe szanse na porozumienie zdecydowanie częściej niż

ci, którzy owych szans nie widzą, a próbują poczynania rządu (73,3-32,3%). Można więc powiedzieć, że przez trzy miesiące rząd osiągnął większe sukcesy w sferze politycznej niż gospodarczej. Potwierdzeniem tego są odsetki respondentów pozytywnie oceniających sytuację gospodarczą i polityczną kraju. Mimo podjęcia przez rząd (między listopadem '88 a styczniem '89) wielu decyzji o charakterze ekonomicznym nie zmieniły się społeczne odczucia na temat sytuacji gospodarczej. Nadal zdecydowana większość badanych (85,4-83,7%) ocenia ją jako złą. Ponadto nieco bardziej pesymistyczne są ich prognozy na najbliższe dwa lata (w listopadzie poprawę przewidywała 1/3, obecnie ponad 1/4). Postęp odnotowują badani w sferze politycznej - wprawdzie w dalszym ciągu przeważają oceny ambiwalentne (ani dobra, ani zła; 43,7-39,9%) lub negatywne (36,8-33,0%), ale wzrósł zarówno odsetek oceniających ją pozytywnie (14,4 wobec 19,4), jak i przewidujących jej poprawę (z 28,4 do 33,5%). Należy przypuszczać, że wynika to z nadziei na osiągnięcie porozumienia społecznego przy "okrągłym stole".

Deklaracja M. Rakowskiego, że rząd będzie zabiegał nie tylko o "okrągły", ale i suto zastawiony stół, jest w dużej mierze zbieżna z oczekiwaniami respondentów. Równie często liczą oni, że rząd skieruje swoją działalność przede wszystkim na poprawę zaopatrzenia i zmniejszenia tempa podwyżek (46%), jak i że w takim samym stopniu zajmie się problemami politycznymi i ekonomicznymi (ok. 46%). Zdecydowanie rządziej sprawdzają swoje oczekiwania wyłącznie do sfery politycznej (6,8%). Jedynie 1,5% nie miało w tej kwestii sprecyzowanej opinii.

Od momentu powołania nowego rządu zasiadający w nim politycy stali się bardziej znani.⁵ Niektórzy z nich, tak jak M. Wilczek, I. Sekuła, J. Patorski, zyskali nieznacznie na społecznej sympatii. W przypadku dwu pierwszych, jak również K. Olesiaka, zwiększyło się też grono przeciwników. Zmienił się nieco także stosunek do M. Rakowskiego. Trzymiesięczny okres pracy na stanowisku premiera zdecydowanie sprzyjał krytycznej opinii na temat jego osoby (tab.5). W tym czasie zmalał odsetek respondentów przejawiających ambiwalencję (obojęt-

⁵ Patrz. Opinia społeczna o aktywności osobistości publicznych. CBOS, luty 1989.

ność lub brak zdania), co z reguły oznaczało wzrost ocen negatywnych, a tylko w przypadku osobistego zaufania także pozytywnych.

Tabela 5

w procentach

Ocena osoby M.Rakowskiego	Aspekty oceny							
	zgodność działalności z interesami społeczności		trafność wy- boru na stano- wisko premiera		wzbudzenie			
					sympatii		zaufania	
	XI '88	I '89	XI '88	I '89	XI '88	I '89	XI '88	I '89
Pozytywna	69,9	65,3	52,0	52,5	49,5	46,9	38,5	42,7
Negatywna	12,8	19,0	21,4	29,5	17,9	24,2	23,9	28,5
Ambiwalentna	17,3	15,4	26,6	17,9	32,5	28,5	37,5	28,1

Nieco więcej uwagi należy poświęcić ocenie trafności wyboru M.Rakowskiego na premiera ze względu na stwierdzone w listopadzie charakterystyczne zróżnicowania opinii na ten temat. Nadal ponad połowa badanych uznaje, że wszystko (9,8-9,1%) bądź wiele (42,2-43,4%) przemawia za trafnością takiego wyboru. O prawie 8% przybyło negatywnie oceniających ten fakt (nie ma powodów do pozytywnej oceny - 8,3 wobec 8,1%, jest ich niewiele - 13,1 wobec 21,4%). Podobnie jak w listopadzie wśród zwolenników L.Wałęsy czy też działalności opozycji dominują przekonani o trafności wyboru M.Rakowskiego na premiera: co ważne liczebność tych grup wzrosła odpowiednio o około 8 i 6% (tab. 6 i 7). Sama przynależność do b."Solidarności" bardziej niż w listopadzie różnicuje opinie na temat osoby M.Rakowskiego, ale nadal nie tak istotnie jak członkostwo PZPR.

Po trzech miesiącach pracy na stanowisku premiera M.Rakowski ma więcej zdecydowanych zwolenników niż przeciwników. Pierwsi (blisko 32%) to ci, którzy we wszystkich aspektach społecznego odbioru jego osoby wypowiadali się jedynie pozytywnie. Odsetek tych drugich - wyrażających konsekwentnie negatywne oceny jest prawie trzykrotnie mniejszy (11,3). Niewielka grupa respondentów (3%) nie potrafiła ani razu odpowiedzieć

Tabela 6

w procentach

Stosunek do L.Wałęsy	Ocena trafności wyboru M.Rakowskiego na premiera					
	właściwy		niewłaściwy		trudno powiedzieć	
	XI'88	I'89	XI'88	I'89	XI'88	I'89
Sympatia	38,8	47,2	33,8	34,7	27,4	18,1
Brak sympatii	69,1	67,5	12,8	21,8	17,9	10,7
Obojętność	52,0	59,6	18,0	22,7	30,0	17,7
Trudno powiedzieć lub nieznaną osobę	55,9	49,5	36,8	21,2	7,4	29,3

Tabela 7

w procentach

Ocena działalności opozycji	Ocena trafności wyboru M.Rakowskiego na premiera					
	właściwy		niewłaściwy		trudno powiedzieć	
	XI'88	I'89	XI'88	I'89	XI'88	I'89
Zgodna z interesami społeczeństwa	43,2	49,6	31,5	36,0	25,1	14,4
Niezgodna z interesami społeczeństwa	68,2	61,6	14,9	27,7	16,9	10,7
Trudno powiedzieć	45,9	50,8	15,9	21,9	38,2	27,3

jednoznacznie. Aprobata premiera wiąże się ściśle ze społecznym odbiorem pracy rządu. Spośród przekonanych, że jego działalność dobrze służy społeczeństwu, 78,3% podziela tę opinię w odniesieniu do Rady Ministrów. Jednak sam premier jest oceniany zdecydowanie lepiej niż rząd, którym kieruje.

W porównaniu z listopadem'88 zmniejszył się znacznie odsetek (z 72,4 do 56,9%) przekonanych, że działalność rządu dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami (por. tab.2). W momencie startu nowa Rada Ministrów cieszyła się tylko nieco mniejszym uznaniem niż rząd Z.Messnera w grudniu'85 (77,1 wobec 72,4%), obecnie natomiast aprobejuje ją nie-

wiele więcej osób niż w lutym i maju 1988 gabinet Z. Messnera po 1,5-letniej pracy (51,4% badanych). Nadal mniejszą niż rząd aprobatą cieszy się opozycja, w jej przypadku jednak liczba zwolenników stale wzrasta i osiągnęła nie obserwowany nigdy w naszych badaniach poziom akceptacji (prawie 46%)⁶. Analiza danych (tab.8) dowodzi, że aprobatą działań opozycji to nie zawsze odrzucenie polityki rządu, co więcej ponad 1/4 respondentów uważa, że zarówno opozycja, jak i rząd dobrze służą społeczeństwu. Opozycja wydaje się być uznawana jako pożądany element systemu politycznego, a nawet sojusznik rządu w jego poczynaniach.

Tabela 8

w procentach

Ocena działalności opozycji	Ocena działalności rządu		
	zgodna	niezgodna	trudno powiedzieć
	z interesami społeczeństwa		
Zgodna z interesami społeczeństwa	27	13	17
Niezgodna z interesami społeczeństwa	16	7	5
Trudno powiedzieć	3	1	9

W styczniu 1989 po raz pierwszy w sondażu CBOS zapytaliśmy respondentów o osobiste zaufanie do m.in. rządu, PZPR i opozycji politycznej. Odsetek ufających rządowi (55,2%) jest bliski grupie przekonanych, że działa on zgodnie ze społecznym interesem, nie ufających mu jest jednak więcej (36,4%) niż tych, którzy nie aprobują jego polityki (28,6%) - por. tabela 2. Gabinet M. Rakowskiego zyskał sobie zdecydowanie większe zaufanie niż PZPR (22,6%) i opozycja (47,1%). Inaczej natomiast kształtuje się akceptacja rządu przez Polaków na tle ich stosunku do b. "Solidarności" (ustalona na podstawie wielkości społecznego poparcia dla rządu, PZPR i "Solidarności"). Rządowi częś-

⁶ Stopniem aprobaty instytucji publicznych CBOS interesuje się w swych sondażach od 1985 roku.

ciej niż PZPR, rzadziej zaś niż "Solidarności" przypisuje się poparcie większości społeczeństwa (tab.9).

Tabela 9

w procentach

Ocena społecznego poparcia	Respondenci oceniający społeczne poparcie dla		
	rządu	PZPR	"Solidarności"
Dużo więcej zwolenników niż przeciwników	5,5	2,1	28,5
Trochę więcej zwolenników niż przeciwników	19,4	3,6	25,5
Tyle samo zwolenników co przeciwników	29,0	17,1	23,2
Trochę więcej przeciwników niż zwolenników	18,5	26,8	7,3
Dużo więcej przeciwników niż zwolenników	14,1	36,1	1,6
Trudno powiedzieć	13,5	14,0	13,9
	24,9	5,7	54,0
	32,6	62,9	8,9

100 dni działalności rządu M. Rakowskiego można uznać za czas, który sprzyjał oswojeniu się z nowym kierownictwem, przyzwyczajeniu społeczeństwa do innych niż dotychczas metod pracy. Obecny rząd traktuje się już inaczej - minął efekt "pierwszego wrażenia", "grzecznościowego" podejścia do rządu, zaczął się okres rozliczania z dokonań. Dla badanych miarą wartości rządu są nie słuszne intencje, lecz konkretne wyniki, spełnienie oczekiwań społecznych - poprawa sytuacji gospodarczej i warunków życia. Co prawda w żadnej ze sfer nie dostrzegają oni poprawy, ale znacznie bardziej zmalała aproba rządu niż ocena sytuacji gospodarczej kraju. Gabinet M. Rakowskiego postrzegany jest obecnie raczej jako rząd porozumienia narodowego niż skutecznej polityki gospodarczej. Trudno jeszcze mówić, na ile trwałe będzie deklarowane w styczniu br. uznanie dla poczynań Rady Ministrów, pewne wydaje się natomiast to, że po pierwszych trzech miesiącach pracy nowego rządu zmienia się sposób jego percepcji - z danego mu przed trzema miesiącami społecznego kredytu zaufania na rzeczową ocenę dokonań.

Tabela 1

w procentach

Charakterystyka badanych	Decyzje rządu uznane za słuszne									
	a	b	c	d	e	f	g	h	i	
Ogółem	97,1	92,2	88,0	84,5	83,5	72,2	64,6	56,3	36,0	
<u>Płeć</u>										
Mężczyźni	97,5	95,0	89,4	88,7	86,2	78,9	72,2	64,1	38,1	
Kobiety	98,6	89,4	86,8	80,7	80,9	65,9	57,5	49,0	33,8	
<u>Wiek</u>										
Do 29	97,5	95,3	87,2	89,2	85,4	75,4	71,6	58,2	33,0	
30-39	97,7	95,4	89,8	90,3	85,0	80,7	72,0	61,3	37,6	
40-59	98,4	92,1	90,9	85,3	85,9	73,7	64,6	58,4	37,1	
60 lat i więcej	98,7	84,5	82,2	71,0	75,6	55,8	47,9	44,2	35,3	
<u>Miejsce zamieszkania</u>										
Wieś	97,5	90,3	86,1	77,6	83,9	66,3	56,1	50,5	36,4	
Miasto	98,4	93,3	89,3	89,0	83,3	76,2	70,3	60,1	35,8	
<u>Wykształcenie</u>										
Podstawowe	98,3	86,5	84,5	71,7	76,5	57,4	47,3	47,8	32,2	
Zasadnicze zawodowe	97,5	94,0	89,6	88,7	81,9	75,6	68,8	62,3	34,5	
Średnie	98,5	94,6	90,3	92,3	89,8	81,0	75,1	60,0	39,9	
Wyższe niż średnie	96,9	98,4	90,2	94,3	90,6	87,0	81,4	60,6	40,4	
<u>Sektor zatrudnienia</u>										
Pracujący w sektorze:										
- uspołecznionym	98,0	93,4	89,3	88,8	84,3	77,9	69,5	61,2	35,7	
- nie uspołecznionym	98,3	94,9	85,5	77,8	87,2	71,4	61,5	52,1	36,4	
Niepracujący	98,3	88,3	87,4	79,8	79,4	61,5	56,1	48,1	36,7	
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>										
Inteligencja	96,3	98,1	87,9	96,3	91,7	88,9	86,1	59,2	45,4	
Pozostali umysłowi	98,5	96,6	91,0	92,1	87,9	84,9	75,4	62,2	35,5	
Pracownicy handlu i usług	97,5	91,1	87,3	92,4	82,3	78,5	62,1	57,0	35,5	
Robotnicy wykwalifikowani	98,4	93,6	90,8	89,5	84,2	75,6	69,0	66,5	34,2	
Robotnicy do prac prostych	96,8	85,0	83,5	73,2	74,0	59,8	53,5	52,0	33,0	
Rolnicy indywidualni	99,3	92,5	84,3	69,8	84,2	65,4	51,6	47,8	35,2	
Właściciele prywatnych zakładów	91,3	10,0	82,6	91,3	10,0	91,3	82,6	56,5	39,1	
Emeryci i renciści	98,5	86,1	86,1	78,3	76,9	59,2	51,5	46,7	36,1	
Pozostali niepracujący	97,9	92,9	90,0	82,8	84,3	65,7	65,0	50,7	37,9	
<u>Przynależność do PZPR</u>										
Należący	99,3	95,3	94,0	93,3	90,7	84,0	74,6	72,0	56,7	
Nie należący	97,9	91,8	87,4	83,5	82,7	71,0	63,6	54,5	33,7	
<u>Przynależność do "Solidarności"</u>										
Przed 13 grudnia 1981 r.	98,5	92,8	90,5	88,5	86,4	79,5	71,8	59,5	27,5	
Należący	97,5	91,9	86,0	82,4	82,2	68,6	60,9	54,0	36,1	
Nie należący										

a - podwyżka rent i emerytur; b - odejście od reglamentacji benzyny; c - likwidacja asygnt na samochoydy; d - zmiana sposobu otrzymywania paszportów; e - zrównanie praw przedsiębiorstw państwowych i prywatnych do zaopatrzenia rynku w mięso, wędliny, zboże; f - zmiana zasad podejmowania działalności gospodarczej; g - zmiana zasad działalności gospodarczej z udziałem kapitału zagranicznego; h - nowa koncepcja rozwoju polskiej motoryzacji; i - likwidacja Stoczni Gdańskiej.

Tabela 2

Charakterystyka badanych	Ocena polityki władz pod względem stworzenia szans						w procentach	
	na wyjście z kryzysu gospodarczego			na porozumienie większości Polaków w najważniejszych sprawach				
	stwarza szanse	nie stwarza szans	trudno powiedzieć	stwarza szanse	nie stwarza szans	trudno powiedzieć		
Ogółem	37,3	41,6	20,9	53,5	27,9	18,6		
Płeć								
Mężczyźni	36,8	44,0	19,1	55,9	28,0	16,2		
Kobiety	37,7	39,5	22,6	51,1	27,9	20,9		
Wiek								
Do 29	37,0	42,6	20,2	47,1	34,3	18,7		
30-39	38,5	47,4	14,0	54,4	29,3	16,0		
40-59	34,0	42,0	24,0	52,0	28,8	19,3		
60 lat i więcej	41,5	32,4	25,4	61,4	17,8	20,8		
Miejsce zamieszkania								
Wieś	37,2	39,8	22,4	54,8	24,3	20,7		
Miasto	37,3	42,8	19,9	52,6	30,2	17,2		
Wykształcenie								
Podstawowe	39,0	33,6	27,1	57,8	18,8	23,5		
Zasadnicze zawodowe	40,4	39,2	20,2	55,5	29,4	14,8		
Średnie	33,7	47,7	18,6	48,6	32,9	18,6		
Wyższe niż średnie	35,8	53,8	10,4	49,3	38,8	11,9		
Sektor zatrudnienia								
Pracujący w sektorze:								
- uspołecznionym	36,5	45,0	18,3	51,5	31,6	16,7		
- nie uspołecznionym	36,3	38,0	25,6	57,3	24,4	18,4		
Niepracujący	40,0	37,2	22,8	55,3	21,9	22,8		
Grupa społeczno-zawodowa								
Inteligencja	35,2	57,4	7,4	53,7	37,9	8,3		
Pozostali umysłowi	34,7	48,0	17,4	48,7	35,1	16,2		
Pracownicy handlu i usług	40,5	41,8	17,7	51,9	32,9	15,2		
Robotnicy wykwalifikowani	38,2	41,4	19,9	53,1	29,7	16,8		
Robotnicy do prac prostych	34,7	36,2	27,6	54,3	22,0	23,6		
Rolnicy indywidualni	37,7	32,7	29,6	59,1	20,8	20,1		
Właściciele prywatnych zakładów	13,0	69,6	17,4	43,4	34,8	21,7		
Emeryci i renciści	41,9	34,2	23,9	59,9	18,3	21,7		
Pozostali niepracujący	36,4	42,8	20,7	46,4	28,6	25,0		
Przynależność do PZPR								
Należący	48,0	46,0	6,0	64,0	28,7	7,3		
Nie należący	36,2	41,2	22,4	52,2	27,8	19,8		
Przynależność do "Solidarności"								
Przed 13 grudnia 1981 r.								
Należący	33,1	51,0	15,6	50,2	32,1	17,4		
Nie należący	38,1	37,1	24,5	53,6	26,8	19,5		

Tabela 3

Charakterystyka badanych	Perspektywy reformy gospodarczej					w procentach
	i zakończy się porządkiem	będzie kontynuowana		wszystko wskazuje na to, że nie uda się	trudno powiedzieć	
		i istnieją szanse jej powodzenia	ale jej wynik jest bardzo niepewny			
Ogółem	2,3	18,8	49,7	17,7	11,3	
<u>Płeć</u>						
Mężczyźni	1,9	20,2	50,3	18,9	8,3	
Kobiety	2,6	17,5	49,2	16,5	14,1	
<u>Wiek</u>						
Do 29	1,6	19,9	48,9	19,9	9,3	
30-39	2,3	17,8	52,2	20,1	7,4	
40-59	1,7	18,8	48,9	19,0	11,6	
60 lat i więcej	4,3	18,8	48,8	9,9	17,8	
<u>Miejsce zamieszkania</u>						
Wieś	2,9	17,2	50,2	15,6	13,8	
Miasto	2,0	19,8	49,5	19,0	9,7	
<u>Wykształcenie</u>						
Podstawowe	3,4	19,5	43,2	12,3	21,4	
Zasadnicze zawodowe	2,7	18,4	57,6	14,8	6,2	
Średnie	0,7	18,3	53,6	21,0	6,1	
Wyższe niż średnie	2,6	18,7	45,1	29,5	4,1	
<u>Sektor zatrudnienia</u>						
Pracujący w sektorze:						
- uspołecznionym	1,7	18,9	51,4	19,3	8,6	
- nie uspołecznionym	3,8	18,4	44,9	18,8	13,7	
Niepracujący	2,4	18,9	49,0	14,1	15,5	
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>						
Inteligencja	3,7	18,5	39,8	33,3	4,6	
Pozostali umysłowi	1,5	18,1	54,7	20,8	4,9	
Pracownicy handlu i usług	0,0	22,8	48,1	19,0	10,1	
Robotnicy wykwalifikowani	2,5	20,6	52,8	15,8	7,9	
Robotnicy do prac prostych	1,6	16,5	42,5	15,7	22,8	
Rolnicy indywidualni	3,1	17,6	49,7	14,5	15,1	
Właściciele prywatnych zakładów	4,3	4,3	56,5	26,1	4,3	
Emeryci i renciści	2,9	19,1	49,6	11,4	16,9	
Pozostali niepracujący	1,4	18,6	47,9	19,3	12,9	
<u>Przynależność do PZPR</u>						
Należący	2,7	28,0	48,0	18,7	2,7	
Nie należący	2,3	17,8	49,9	17,5	12,3	
<u>Przynależność do "Solidarności" przed 13 grudnia 1981 r.</u>						
Należący	1,5	17,4	52,8	20,0	7,9	
Nie należący	2,6	18,8	48,1	16,7	13,5	

Tabela 4

w procentach

Charakterystyka badanych	Respondenci oczekujący od nowego rządu		
	przede wszystkim poprawy warunków życia - poprawy zaopatrzenia i mniejszego tempa podwyżek	przede wszystkim zmian politycznych - demokracji, zapewnienia wpływu opozycji na rządzenie krajem	w równym stopniu jednego i drugiego
Ogółem	46,0	6,8	45,7
<u>Płeć</u>			
Mężczyźni	39,6	8,2	51,2
Kobiety	51,9	5,5	40,6
<u>Wiek</u>			
Do 29	39,9	8,4	51,1
30-39	41,7	8,9	48,3
40-59	45,8	6,2	46,2
60 lat i więcej	58,4	3,3	35,6
<u>Miejsce zamieszkania</u>			
Wieś	53,6	6,3	38,1
Miasto	41,1	7,1	50,6
<u>Wykształcenie</u>			
Podstawowe	60,0	4,4	33,0
Zasadnicze zawodowe	44,2	8,0	46,9
Średnie	38,7	6,3	54,1
Wyższe niż średnie	27,5	12,4	59,1
<u>Sektor zatrudnienia</u>			
Pracujący w sektorze:			
- uspołecznionym	41,4	7,7	49,3
- nie uspołecznionym	52,6	7,7	38,9
Niepracujący	50,5	4,4	43,2
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>			
Inteligencja	22,2	13,0	63,9
Pozostali umysłowi	37,4	7,2	54,3
Pracownicy handlu i usług	49,4	8,9	39,2
Robotnicy wykwalifikowani	42,1	7,3	49,1
Robotnicy do prac prostych	58,3	7,1	32,3
Rolnicy indywidualni	62,3	5,7	31,4
Właściciele prywatnych zakładów	30,4	13,0	56,5
Emeryci i renciści	55,9	2,9	38,2
Pozostali niepracujący	40,0	7,1	52,9
<u>Przynależność do PZPR</u>			
Należący	40,7	10,0	48,0
Nie należący	46,7	6,5	45,3
<u>Przynależność do "Solidarności" przed 13 grudnia 1981 r.</u>			
Należący	33,8	9,7	54,9
Nie należący	49,4	6,2	43,1

Tabela 5

w procentach

Charakterystyka badanych	Ocena działalności M. Rakowskiego		Deklarowany stosunek do M. Rakowskiego	
	aprobata	brak apro- baty	sympatia	brak sym- patii
Ogółem	65,3	19,0	46,9	24,2
<u>Płeć</u>				
Mężczyźni	65,2	20,9	47,6	23,5
Kobiety	65,4	17,3	46,2	24,9
<u>Wiek</u>				
Do 29	66,1	20,6	43,6	25,9
30-39	64,4	21,9	44,3	25,4
40-59	63,4	20,9	48,0	24,8
60 lat i więcej	68,9	10,5	52,1	19,8
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	68,2	17,3	50,7	20,9
Miasto	63,5	20,1	44,5	26,3
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	67,6	13,2	49,8	19,9
Zasadnicze zawodowe	66,8	19,0	43,9	24,3
Średnie	62,7	22,6	45,7	26,5
Wyższe niż średnie	62,7	26,5	47,2	30,6
<u>Sektor zatrudnienia</u>				
Pracujący w sektorze:				
- uspołecznionym	62,8	21,7	45,4	26,7
- nie uspołecznionym	70,1	14,9	48,3	16,7
Niepracujący	67,9	15,8	49,5	23,1
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>				
Inteligencja	62,9	26,9	48,1	31,5
Pozostali umysłowi	63,0	22,3	47,9	26,4
Pracownicy handlu i usług	53,2	22,8	36,7	32,9
Robotnicy wykwalifikowani	63,9	21,2	44,0	25,3
Robotnicy do prac prostych	65,4	16,5	44,1	22,8
Rolnicy indywidualni	74,9	8,8	52,8	14,5
Właściciele prywatnych zakładów	56,5	39,1	39,1	13,0
Emeryci i renciści	68,8	14,0	51,8	21,7
Pozostali niepracujący	66,4	19,3	45,0	25,7
<u>Przynależność do PZPR</u>				
Należący	79,3	13,3	67,3	14,0
Nie należący	63,6	19,7	44,6	25,4
<u>Przynależność do "Solidarności" przed 13 grudnia 1981 r.</u>				
Należący	58,4	25,4	40,0	31,5
Nie należący	67,8	16,3	48,2	21,1

Tabela 6

w procentach

Charakterystyka badanych	Ocena trafności wyboru M. Rakowskiego na stanowisko premiera				trudno powiedzieć
	wszystko wskazuje na to, że był to właściwy wybór	wiele wskazuje na to, że był to właściwy wybór	niewiele wskazuje na to, że był to właściwy wybór	nic nie wskazuje na to, że był to właściwy wybór	
Ogółem	9,1	43,4	21,4	8,1	17,9
<u>Płeć</u>					
Meżczyźni	8,9	46,1	21,3	8,3	15,5
Kobiety	9,3	40,9	21,5	7,9	20,3
<u>Wiek</u>					
Do 29	7,5	46,1	24,3	5,6	16,5
30-39	9,2	45,5	23,2	9,2	12,7
40-59	8,9	39,5	21,3	10,1	20,1
60 lat i więcej	11,2	43,9	16,2	5,9	22,8
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	9,9	43,2	19,0	8,5	19,2
Miasto	8,7	43,5	22,9	7,8	17,1
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	10,0	41,5	13,6	7,2	27,7
Zasadnicze zawodowe	7,7	44,5	26,7	6,2	14,5
Średnie	8,6	45,7	25,1	9,5	11,1
Wyższe niż średnie	10,4	41,5	24,9	10,4	13,0
<u>Sektor zatrudnienia</u>					
Pracujący w sektorze:					
- uspołecznionym	9,5	41,1	24,5	8,1	16,7
- nie uspołecznionym	8,1	45,3	19,2	7,7	19,7
Niepracujący	9,0	46,8	16,5	8,0	19,7
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>					
Inteligencja	10,2	43,5	23,1	11,1	12,0
Pracownicy umysłowi	9,8	44,5	25,3	10,2	10,2
Pracownicy handlu i usług	11,4	32,9	31,6	6,3	17,7
Robotnicy wykwalifikowani	9,8	41,5	24,1	6,3	18,0
Robotnicy do prac prostych	7,1	40,2	18,9	7,1	26,8
Rolnicy indywidualni	7,5	48,4	15,1	6,9	22,0
Właściciele prywatnych zakładów	4,3	26,1	34,8	8,7	26,1
Emeryci i renciści	10,3	44,1	17,3	7,0	21,3
Pozostali niepracujący	6,4	52,1	15,0	10,0	16,4
<u>Przynależność do PZPR</u>					
Należący	19,3	50,7	17,3	3,3	9,3
Nie należący	8,0	42,4	21,9	8,6	18,4
<u>Przynależność do "Solidarności"</u>					
Przed 13 grudnia 1981 r.					
Należący	5,6	39,5	24,6	12,3	17,7
Nie należący	9,9	45,2	20,0	6,5	18,5

Tabela 7

w procentach

Charakterystyka badanych	Zaufanie do M.Rakowskiego		
	mający zaufanie	nie mający zaufania	trudno powiedzieć
Ogółem	42,7	28,5	28,1
<u>Płeć</u>			
Mężczyźni	43,8	27,5	28,1
Kobiety	41,5	29,4	28,3
<u>Wiek</u>			
Do 29	35,2	30,5	33,6
30-39	42,0	31,6	26,0
40-59	43,1	29,2	27,1
60 lat i więcej	51,2	21,1	26,7
<u>Miejsce zamieszkania</u>			
Wieś	43,9	24,7	30,4
Miasto	41,9	31,0	26,7
<u>Wykształcenie</u>			
Podstawowe	47,2	19,9	32,2
Zasadnicze zawodowe	39,8	31,2	28,5
Średnie	39,4	33,9	26,2
Wyższe niż średnie	43,5	34,7	20,7
<u>Sektor zatrudnienia</u>			
Pracujący w sektorze:			
- uspołecznionym	40,4	31,4	27,2
- nie uspołecznionym	44,4	23,5	31,6
Niepracujący	46,6	25,0	28,4
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>			
Inteligencja	41,7	34,3	22,2
Pozostali umysłowi	42,6	32,8	24,2
Pracownicy handlu i usług	31,6	41,8	26,6
Robotnicy wykwalifikowani	39,6	29,7	29,7
Robotnicy do prac prostych	39,4	20,5	37,8
Rolnicy indywidualni	49,7	20,1	29,6
Właściciele prywatnych zakładów	34,8	39,1	26,1
Emeryci i renciści	51,1	24,6	24,3
Pozostali niepracujący	37,9	25,7	36,4
<u>Przynależność do PZPR</u>			
Należący	60,0	20,0	20,0
Nie należący	40,8	29,5	29,0
<u>Przynależność do "Solidarności" przed 13 grudnia 1981 r.</u>			
Należący	34,1	37,9	26,9
Nie należący	43,9	24,5	30,9

Tabela 8

w procentach

Charakterystyka badanych	Ocena działalności rządu	
	zgodna z interesami społeczeństwa (aprobata)	niezgodna z interesami społeczeństwa (brak aprobaty)
Ogółem	56,9	28,6
<u>Płeć</u>		
Mężczyźni	58,0	29,2
Kobiety	55,9	28,2
<u>Wiek</u>		
Do 29	56,1	31,8
30-39	57,5	31,3
40-59	56,9	27,3
60 lat i więcej	57,2	24,0
<u>Miejsce zamieszkania</u>		
Wieś	59,7	24,8
Miasto	55,1	31,2
<u>Wykształcenie</u>		
Podstawowe	57,8	20,5
Zasadnicze zawodowe	56,4	28,7
Średnie	56,1	34,1
Wyższe niż średnie	57,5	37,8
<u>Sektor zatrudnienia</u>		
Pracujący w sektorze:		
- uspołecznionym	55,7	30,6
- nie uspołecznionym	60,7	23,0
Niepracujący	56,8	28,5
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>		
Inteligencja	58,4	38,9
Pracownicy umysłowi	58,2	32,1
Pracownicy handlu i usług	48,1	40,5
Robotnicy wykwalifikowani	56,2	26,5
Robotnicy do prac prostych	51,2	23,6
Rolnicy indywidualni	64,1	17,0
Właściciele prywatnych zakładów	47,8	39,4
Emeryci i renciści	58,1	27,0
Pozostali niepracujący	54,3	31,4
<u>Przynależność do PZPR</u>		
Należący	69,4	24,0
Nie należący	55,4	29,3
<u>Przynależność do "Solidarności" przed 13 grudnia 1981 r.</u>		
Należący	53,1	25,7
Nie należący	57,9	25,7

Tabela 9

w procentach

Charakterystyka badanych	Poparcie społeczne dla rządu						dużo więcej zwolenników niż przeciwników	trochę więcej zwolenników niż przeciwników	tyle samo zwolenników co przeciwników	trochę więcej przeciwników niż zwolenników	dużo więcej przeciwników niż zwolenników	trudno powiedzieć
	5,5	19,4	29,0	18,5	14,1	13,5						
Ogółem												
<u>Płeć</u>												
Mężczyźni	6,2	20,2	29,9	18,9	14,5	10,2						
Kobiety	4,6	18,7	28,1	18,1	13,7	16,5						
<u>Wiek</u>												
Do 29	4,7	19,0	30,8	17,8	15,6	12,1						
30-39	4,3	21,9	30,0	18,3	14,5	10,7						
40-59	5,4	17,4	28,0	19,9	15,9	13,3						
60 lat i więcej	7,9	19,8	27,4	17,2	8,9	18,8						
<u>Miejsce zamieszkania</u>												
Wieś	6,0	20,9	27,2	17,2	13,1	15,5						
Miasto	5,2	18,4	30,2	19,3	14,7	12,1						
<u>Wykształcenie</u>												
Podstawowe	5,9	18,9	28,0	16,5	10,4	20,3						
Zasadnicze zawodowe	5,3	19,3	30,9	20,5	13,9	9,8						
Średnie	4,3	18,6	29,6	21,3	16,1	10,0						
Wyższe niż średnie	7,3	22,8	26,9	14,0	19,7	9,3						
<u>Sektor zatrudnienia</u>												
Pracujący w sektorze:												
- uspołecznionym	4,7	19,3	29,0	18,8	16,6	11,3						
- nie uspołecznionym	7,3	19,7	31,2	18,4	9,0	14,5						
Niepracujący	5,8	19,4	28,2	17,7	12,1	16,7						
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>												
Inteligencja	6,5	21,3	25,9	14,8	20,4	11,1						
Pracownicy umysłowi	4,9	19,6	29,8	21,1	14,7	9,4						
Pracownicy handlu i usług	6,3	20,3	16,5	16,5	26,6	13,9						
Robotnicy wykwalifikowani	5,1	18,7	32,0	20,3	14,2	9,5						
Robotnicy do prac prostych	2,4	19,7	31,5	13,4	13,4	19,7						
Rolnicy indywidualni	6,9	18,9	32,1	18,9	7,5	15,7						
Właściciele prywatnych zakładów	8,7	17,4	26,1	21,7	13,0	18,0						
Emeryci i renciści	5,5	21,0	26,8	17,6	11,0	18,0						
Pozostali niepracujący	6,4	16,4	30,7	17,9	14,3	14,3						
<u>Przynależność do PZPR</u>												
Należący	8,7	28,0	29,3	15,3	10,0	8,7						
Nie należący	5,1	18,4	28,9	18,9	14,6	14,0						
<u>Przynależność do "Solidarności"</u>												
Przed 13 grudnia 1981 r.												
Należący	2,3	10,9	27,9	21,3	20,5	10,8						
Nie należący	6,1	19,5	28,7	18,0	11,9	15,6						